

so dali zaslužen plačilo, in za naše nadaljnje skupno delo je le prava sreča, da so se tovariši v Slomškovi Zvezi odločili do tega radikalnega koraka: odstranili so človeka, ki je v najkritičnejšem času zlorabljal njihovo zaupanje ter brizgnil z očitanim boljševiškim nastopom na nas in nanje poslednji strup svoje političke strasti, nestrpnosti in nespravljalivosti!

Osvetni streli iz nam protivne učiteljske organizacije! Lojalna kompatibilnost! Zalitev posameznih naših članov — je žalitev celotne naše organizacije! Mili bože, kam je ušel trezni razum urednika Čadeža! Odkar so mu vzeli »Domoljuba«, ni imel mesta, kjer bi se zopet lahko razigrala razdirajoča njegova prav, vzgojena v Lampetovi šoli. Komaj se ga je dotaknil dih svobode — evo, že so planili z verige vsi besi in se zasukali v divjem plesu po »Slovenskem Učitelju«. Imeli bi dovolj povoda, da se osvetimo. A mi navajamo sama gola dejstva, ki imajo danes tako čudotvorno moč, da se nad storilci sama maščujejo. Ravnali so z mečem, in z mečem bodo končani. In gorje tistim, ki po njih prihaja pohujšanje. Tako nekako govori sveta beseda, kličeča kazen nanje, ki so kazen zaslužili. Mi le pospešujemo naravni razvoj, ker smo prepričani, da je treba brezpogojno odstraniti osebe, ki škodujejo stvari. Da ravnamo prav, v tem nas potrja sedaj tudi Čadež, ki se je — prostovoljno ali po naročilu — dvignil na stol zagovornikov, toda beseda se mu preobrača v obsodbo tistih, ki bi jih naj zagovarjal!

O spomenici so se zastopniki Zaveze in Slomškove Zveze posvetovali dne 2. t. m. ves dan. Tudi »boljševiški nastop« je produkt treznega preudarka. Če je spomenico podpisal predsednik Slomškove Zveze, je storil to popolnoma prostovoljno in le Čadežu se naj zahvali za žaljivo očitiranje, glaseče se tako, kakor da bi ne vedel, kaj podpisuje. Le Čadež ga ima za tako neumnega!

Kaj ukrenejo nadzorniki — tega ne vemo. Če bi se ravnali po položaju in po razpoloženju, ki vlada proti njim med učitelstvom sploh, bi se sami umaknili s svojih mest. Ako pa tega sami in prostovoljno ne store, jih primorajo k temu drugi, ki imajo v šolstvu vsaj toliko besede in moči, kolikor si ju domišlja Čadež. In to se gotovo zgodi — danes ali jutri — to je le vprašanje časa. Čim prej — tem bolje zanje in za šolstvo, ki neče takih nadzornikov, kakršne priporoča Čadež, ampak ki nujno rabi takih nadzornikov, kakršne hoče imeti iz Šusteršičevih in Kalteneggerjevih krempljev osvobojeno narodno šolstvo!

Čadež je napravil svojim varovancem slabo uslugo. Da izpodbijemo njegovo poveljevanje, ne smemo zamolčati ničesar, karkoli vemo in karkoli postavlja Čadežev slavošpev v drugačno luč — resnice! »Nemalo začudenje in opravičena indignacija« prešine vso javnost, ko ji bo dana prilika spoznati, na kak stari tir želi slepota in neiskrenost bivšega privedi naše ubogo šolstvo! A eno dobro stvar je Čadež le dosegel: njegovo ravnanje je pospešilo slovo in medsebojno zaupanje! To je edini lep akord Čadeževe labodje pesmi!

Govor skozi okno.

Dne 10. t. m. je sklical deželni šolski nadzornik dr. Opeka nujno konferenco nadučiteljev, voditeljev in voditeljic ljubljanskih in bližnjih okoliških ljudskih šol, ki smo o njej že poročali v zadnji številki ter povedali tudi svoje mnenje. O tej konferenci imamo sedaj avtentično poročilo pred seboj. G. nadzornik je dal to poročilo natisniti v 11. številki »Slovenskega Učitelja«, ki jo je kot zadnje svoje delo razdirajoče tendence uredil katehet Čadež.

To poročilo govori doslovno tako: »Govoreč pred velikim številom odličnih zastopnikov učiteljstva o avtoriteti, si ne morem kaj, da ne bi pristavil naslednje opombe, katero sem točno premislil in jo bom dobesedno tako prebral, kakor jo hočem imeti zapisano v zapisniku te konference, zato, da jo ne bo mogel nihče kako prevračati. — Ne gre pa — vsaj tako mislim — na vaš naslov, marveč govorjena bodi skozi okno.

Gospoda! Ako pa hočemo vzgajati mladino v spoštovanju do avtoritete — in to moramo — potem je treba, da imamo sami čut in zmisel za avtoriteto. Kajti drugače: Nihče ne more dati tega, česar nima sam. Zato pa se meni ne zdi, da bi bili baš vzor-ozgojitelji tisti, ki avtoriteto izpodkopujejo in tisti, ki z njimi soglašajo.

Gospoda, to pa se godi pri nas, in sicer v nekem učiteljskem glasilu, kjer se čezdolge pogostje napadajo razni šolski funkcionarji. Gospode! Jaz ne bom nikogar branil ali zagovarjal, najmanj seveda

sebe. A na eno bi opozoril. Tisti vaši predstojniki, s katerimi vi niste zadovoljni, — opomba, kakor sem rekel, je govorena skozi okno — tisti vaši predstojniki torej imajo zopet predstojnike. Pred te nesite svoje pritožbe! To je postavna in prava pot. Pred predstojnike vaših neposrednih predstojnikov stopite in pred njimi z dokazi, s konkretnimi slučajmi ugotovite, da so vam le-ti krivični in za svoja mesta nesposobni, in jaz prav nič ne dvomim, da se bo zgodila pravica vam in slovenskemu šolstvu. To je legalna pot. Te poti ne nastopiti — pač pa v javnem listu sramotiti in zaupanje jemati, to pa ni početje plemenitih značajev — to je rušenje avtoritete od strani tistih, ki so jo dolžni gojiti. Ta pot vodi v prostaštvo in boljševišvo, kjer bi pa ne smela biti obljubljena dežela jugoslovanske mladine.

Ker je g. nadzornik govoril skozi okno, in sicer na naslov »nekega učiteljskega glasila«, naj nam dovoli, da mu odgovorjamo tudi skozi okno, da se bo jasnejše in razločnejše slišalo! Ker ne moremo biti tako oblastni, kakor je g. nadzornik — čujmo njegovo ponosno besedo: »... kakor jo hočem imeti zapisano v zapisniku te konference!...« zato ga vljudo prosimo, naj si naš odgovor zapiše v spomin ter se — če je to njegovi razvijeni oblastnosti mogoče — po njem ravna!

O avtoriteti smo govorili že zadnjič v članku »Trnje in lovore«. Taka avtoriteta, ki jo ima dr. Opeka v mislih, za nas ni avtoriteta. Spoštovanja ne moremo izkazovati njemu, ki spoštovanja ni vreden ali pa je spoštovanje z oholostjo, nesamostojnostjo, s krivicami zapravljal. In kjer ni spoštovanja, tamkaj tudi avtoritete ni. Izključeno pa je, da bi bil za nas avtoriteta že vsak, ki mu je Šusteršič, Lampe ali Kaltenegger (ali pa vsi trije obenem!) na beraško palico pedagoškega osebenkovanja obesil tablico z napisom »c. kr. okrajni šolski nadzornik«. Takšna avtoriteta morda imponuje gospodu Flachsmannu, gospodu Palici, gospodu Pikolovcu ali učeniku iz Loških hribov, ki je oprtav prenašal hlevski gnoj — nam demokratom pa ne imponuje! Ravno, ker hočemo biti »vzor-odgojitelji«, javno kažemo na nesposobne ljudi, ker so v javnih službah in ima javnost pravico, da se zanima zanje. Šola je namreč zaradi javnosti, saj vendar starši svoje otroke pošiljajo v šolo in imajo pravico in dolžnost, da se zanimajo kako ljudje imajo šolstvo v rokah. Kdor nima svojih otrok, ta ne more čutiti, kakšna je skrb staršev zaradi pouka in vzgoje njihovih otrok. Ker so bili za naše nadzornike imenovani le najožji somišljeniki Šusteršičeve politike, popolnoma odvisni od njegove milosti, ne more biti javnost z njimi zadovoljna, ker je ravno javnost obsodila Šusteršiča in vse njegove privrse! (Naj dr. Opeka vpraša samega sebe, kdo ga je napravil za nadzornika!) Naš list je glasilo naše javnosti. Zato nas prav nič ne briga, ali je dr. Opeki in drugim ostankom Šusteršiča — Kalteneggerjeve samovlade všeč ali ne, kaj mi pišemo! Mi se zavedamo, da izpolnjujemo svojo dolžnost! Če pa kdo misli, da ga po krivici »napadamo«, on si lahko poišče zadoščeno pred kazenskim sodnikom! Vsak oči tek smo dokazali, a nabranega materiala še davno nismo izčrpali. Mi hočemo, da se ozračje v Jugoslaviji očisti, da začnemo v novi državi in v novi dobi z novim delom in z normalnimi, urejenimi razmerami! In to iz edinega vzroka, ker se — da bomo kdaj »vzor-odgojitelji« — ravnamo po pesnikovi devizi: »Izpopolnitev boji moj edini vzor!« Izpopolnjujemo se, a popolni nismo, ker realne popolnosti sploh ni! Kdor pa misli, da je popolnost njegov delež, ta že s tem dokazuje, da je silno domišljav in nadut in da sodi v dobo demokracije po priliki tako, kakor pest na oko ali ščurek v juho!

Utemeljene pritožbe prinašamo na vid in sluh vsakomur, ki jih hoče videti in slišati. Naši predstojniki in predstojnikov predstojniki jih tudi morajo, ker niso niti gluhi niti slepi. Kako globoko tiči dr. Opeka v starem birokratizmu, je razvidno iz njegove zahteve, da bi morali te pritožbe lepo spisane prinesiti v vložni zapisnik deželne šolskega sveta — potlej bi imele uspeh. Kakor da bi tam drugače govorili, nego govorimo sedaj! Forma bi bila pač druga, a vsebina ista. Če pa sme govoriti Opeka skozi okno — menimo — da smemo tudi mi! Ako se o Božiču vrši učiteljski shod, potem bo govoril glasnejši! Čuli ga bodo do belega Zagreba in do kraljevega Belgrada. In od nekega pride tudi odmev! Če nečje prej nihče slišati, pa bodo takrat — radi ali nečadi. Radovedni smo, kako bo potem dr. Opeka odgovarjal — skozi okno!

In končno se je dr. Opeka spozabil tako daleč, da namiguje s prostaštvo in boljševištvom! Ali ve, kaj govori s take-

ga mesta?! Ali je rekel kako besedo Čadežu tisti čas, ko nas je v »Slovenskem Učitelju« naganjal s pariškimi apaši in barcelonskimi revolucionarji? In ko nas je deželni šolski svet bičal s škorpijoni? Kdo pa je zadnjih pet — deset let uganjal večje prostaštvo in večji boljševizem, ako ne najbližja Opekina okolica. Vidi se, da nekateri ljudje še vedno plavajo v stari kranjski mlakuži, zato neženirano mečejo s takimi izrazi okrog sebe. Bog ve, če razumejo, kaj govore? Prostaštvo in boljševišvo! Škandal, da deželni šolski nadzornik tako govori! Skozi na stečaj odprto okno mu pošiljamo eno in drugo nazaj! Habeant sibi!

Iz Jugoslavije.

— Kaj je pa to?! Sedanji čas osveticnice Pravice in posestrime ji Resnice je odkril ta-le škandalozni slučaj: Invalida in enoletnega prostovoljca učitelja V. clava Deržaja, ki bi bil rad dobil službo v Ljubljani, je vojaškemu poveljsivu nekdo tako-le ovadil (v nemškem jeziku): »Enoletni prostovoljec Deržaj V. clav je prišel k meni in me je prosil za kako mesto. Govoril mi je, da je invalid — iz vojske odpuščen — in kot tak išče službe. Po tej izpovedi nisem človeku zaupal. On je slepar in nanj je treba posebno paziti.« — Pod to denunciacijo je podtaknjeno ime nadučitelja Jakoba Dimnika, ki kaj takega o Deržaju ni nikdar govoril, niti zapisal. Kako tudi? Saj noben ljubljanski nadučitelj nima pravice oddajati služb! Obratno je res! Tov. Dimnik se je potel za Deržaja in ga priporočal ljubljanskemu nadzorniku Lavtižarju! — Deržaj je bil — preden je šel k vojakom — učitelj na Ostrožnem brdu. A ljubljanski deželni šolski svet (recte Kaltenegger) je poročal vojaškemu poveljniku (v nemškem jeziku): »Enoletni prostovoljec Deržaj V. clav ni bil še nikdar učitelj, je tukaj nepoznan in se ni turradno javil pri nobenem okrajnem šolskem nadzorniku.« — Tej neistiniti uradni trditvi nasproti stoji resnica, da se je Deržaj oglašil pri treh nadzornikih: pri Lavtižarju, Gabršku in Thumi! Razvidno je torej, da so sovražne sile spletkarile proti mlademu naprednemu učitelju, dokler ga niso oblekle v vojaško suknjo. Zaradi takih neresničnih uradnih izjav je dobil Deržaj pri vojaštvu usodno označbo »p. u.« in je bil poldrugi mesec v zaporu. In ni dosti manjkalo, da se mu ni pripetilo še kaj hujega! Ni torej nič čudnega, da so morali v takih razmerah v vojaško službo ljubljanski oženjeni in stari učitelji: Wider (umrl v Podgorici; kdo ima njegovo smrt na vesti?), Petrič, V. Sadar, Novak, Potočnik in drugi, oproščeni pa so bili mladi samci: Jerše, Lončar, Wagner i. dr. Le vprašajte Lavtižarja, v kateri učit. organizaciji so prvi, v kateri drugi? (Mi nismo nikomur nevoščljivi, kdor je bil oproščen in rešen trpljenja vojaškega suženstva in vojnih grozot — narobe: vsakemu to privoščimo. S tem hočemo le pokazati na dvojno mero, ki je z njo javni šolski funkcionar uveljavljal svojo strankarsko politiko. Ta igra z življenjem stanovskih tovarišev mu gotovo ni v čast! — No, Deržajev slučaj je tako tipičen in kričeč, da se moramo v interesu časti in morale kar najintenzivneje zanj zanimati, dokler ne zalotimo denuncijanta in ponarejevalca podpisov! Zdi se nam, da drži sled na pravo mesto ... Potem pa pride — dan plačila!

— Društvo učiteljev slovenskih obrt. nadalj. šol. Pred petimi leti se je ustanovilo društvo učiteljev slovenskih obrt. nadaljevalnih šol; a razen ustanovitve ni o društvu ničesar slišati. Takratni tov. predsednik naj društvo zopet oživi! Čas kliče na delo! Treba bo ustanoviti več slovenskih obrtnih nadaljevalnih šol, posebno na Koroskem, Štajerskem in Primorskem; treba bo v to svrhu izobraziti zadostno število učiteljstva; treba bo novih predpisov za obrt. nadalj. šole pri čemer mora učiteljstvo z večletno prakso sodelovati, itd. Društvo se bo lahko obrnilo na narodno vlado v Ljubljani, da priredi že l. 1919 na državni obrtni šoli v Ljubljani strokovne tečaje za učitelje obrt. nadalj. šol. — O Božiču zboruje v Ljubljani Slov. Šol. Matica in upravni odbor Zaveze; lahko pridejo tudi zastopniki našega društva na posvetovanje!

— Neokusnost in breztaktnost! Ljubljanski nadzornik Franc Lavtižar se baha nasproti vsakomur, kdor ga hoče poslušati, da mu ne odide nadzorniško mesto, ker je njegov protektor član Narodne vlade, g. poverjenik dr. Lovro Pogčnik, ki je z Lavtižarjem v svaštvo. Ne verjamemo, da bi v naši demokratski državi kaj veljale in kaj držale take kvalifikacije strogo rodovinskega in oseb-

nega značaja! Sicer pa — počakajmo, kak uspeh bo imela taka neokusnost in breztaktnost! Vsi dostojni ljudje se neizprosno drže načela, da morajo s sistemom pasti tudi vse osebe — nosilke tega sistema. Ne verjamemo, da bi bilo z Lavtižarjem drugače.

— Seje aprovizacijskega odbora ljubljanskega učiteljstva se odslej redno vrše vsakih 14 dni v »Učiteljski uskarni«. Prva prihodnja seja bo dne 2. decembra t. l. ob 6. zvečer. Posebe ne bo nihče več vabljene.

— S slovenske trgovske šole v Ljubljani. Komisija za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave je odstavila vodjo Dermastijo in učitelja Kolencu. Vodstvo je poverila učitelju Gogoli.

— Z ljubljanskega učiteljskega. Glavni učitelj Petsche je odstavljen. Bil je konfident bivše c. kr. ljubljanske policije, ki ji je redno vsak teden prinašal »poročila«.

— Narodna vlada v Zagrebu je vzpostavila docenturo za slov. jezik in literaturo. Pol leta pred vojno je hrvatski ban dal dr. Fr. Ilesiču v Ljubljani »veniam legendi« (docenturo), a začetkom vojne, ko je bil dr. Ilesič tožen veleizdaje, na pritisk z Dunaja iz vojnopolitiških razlogov razveljavil. Narodna vlada je sedaj na predlog filozofske fakultete zagrejskega vseučilišča dr. Ilesiču vrnila docenturo. Prav je tako in veseli nas to!

— Opravila pri poverjeništvu za socialno skrbstvo so razdeljena tako-le: Vodstvene skbi, mladinska skrb, organizacija zasebne dobrodelnosti in boj za preberstvo, višji deželnosodni svetnik Milčinski; skrb za vojne poškodovance in zaostale sorodovince, kolikor niso ta opravila že poverjena ravnatelju državne obrtne šole Ivanu Subicu, komisar Prepeluh; obrtno delavno pravo in varstvo delavcev, posredovanje dela, skrb za ljudi brez dela in varstvo izseljenčev: dr. Lemež; skrb za begunce, stanovanjstvo, socialno zavarovanje: koncipist dr. Žužek.

— Natečaj za telovadnega učitelja. Na državni višji realki v Ljubljani je izpraznjena stalna služba učitelja za telovadbo z dohodki X. činovnega razreda državnih uradnikov. Pravilno opremljene prošnje je predložiti predpisanim potom Narodni vladi v Ljubljani — oddelku za uk in bogočastje — do dne 15. decembra 1918. Prosilci morajo biti izprašani iz slovenskega učnega jezika. Na zakasnele ali nedostatno opremljene prošnje se ne bo oziralo — Poverjeništvu za uk in bogočastje.

— Imenovan je za rednega profesorja za splošno in eksperimentalno patologijo in farmakologijo na medicinski fakulteti hrvatskega vseučilišča v Zagrebu dr. Miroslav Mikuličič, asistent graškega vseučilišča.

— »Hrvatski Branik«, dnevnik za politiko in gospodarstvo, je pričel izhajati v Sarajevu. Zato pa je prenehal »Hrvatski Dnevnik«.

— Na državni obrtni šoli v Ljubljani nameravajo, ako se oglasi zadostno število učencev, otvoriti z novim letom 1919 zopet stavbno-obrtno šolo za zidarje, tesarje in kamenoseke, obstoječo iz pripravljalnega in dveh strokovnih tečajev, katerih vsak traja po pet mesecev. Ti tečaji imajo namen, podati pomočnikom zgoraj omenjenih obrti ono znanje in one spretnosti, ki so podlaga uspešnemu obrtovanju in jih usposabljaajo za mojstrske izkušnje. Odnosno izpričevalo skrajša tesarjem in kamenosekom predpisano praktično uporabo za eno leto. Absolventje dobe tudi službe železniških mojstrov pri državnih železnicah. Poštno in telegrafsko ravnateljstvo jih sprejema za stavbne pomočnike; ako napravijo potem teoretične in praktične izpite, lahko dosežejo službo poštnih oficiantov. Sprejemni pogoji so dovršena ljudska šola, 17. leto in dokončana učna doba v obrti. Vpisnina znaša 2 K, šolnina 5 K. V to svrhu naj se zglašajo učenci pri ravnateljstvu državne obrtne šole v Ljubljani takoj ustno ali pisмено in naznanijo svoj natančni naslov.

— Umrl je dne 9. t. m. tovariš Alojzij Trobiš, nadučitelj v Koprivnici pri Rajhenburgu, star 64 let. Blag mu spomin! Preostali iskreno sožalje!

— Iz šolstva. Narodna vlada SHS v Ljubljani, poverjeništvu za uk in bogočastje, je od službe kot šolska nadzornika suspendirala šolskega svetnika prof. dr. Henrika Swobodo, okrajnega nadzornika za vse nemške ljudske in meščanske šole na Kranjskem, izvzemši one v Kočevskem, Novomeškem in Črnomalskem okraju, ter nadučitelja Matija Primoscha, okrajnega nadzornika za nemške ljudske šole v okr. Kočevje, Novo mesto in Črnomelj. Njima podrejene šole je podredila šolskim nadzornikom za slovenske šole dotičnih okrajev. — Prof. Jos. Vesel z

ljublanske obrtne šole je od službe odstavljen.

— **Narodni davek.** Tajništvo Narodnega Sveta v Ljubljani nam poroča: Radoslav K. n. a. i. l. i. č., nadučitelj na Dobju, od svoje vojne draginske doklade K 100. — Ana Bitenčeva, učiteljica na Dobju, K 20, Franca Podlesnikova, učiteljica na Dobju, K 10; Ivan Serbach, učitelj na Dobju, K 10. Srčna hvala! Posnemajte!

— **Ksaverij v Sav. dolini.** Dne 15. novembra t. l. je pri svojih starših na Polzeli nagloma umrla tukajšnja učitelj. P. i. r. č. e. v. a. Agneza. Marljivi vzgojevalki in vrli jugoslovanki naj bo lahka domača gruda!

— **Iz krogov učiteljskih vpokojencev** nam pišejo: Kakor znano, je imelo društvo vpokojenega učiteljstva pred nedavnim časom svoj izredni občni zbor, na katerem so se pravila nekoliko izpremenila. Mnogo pisarij in truda je imelo pri tem tajništvo, a namesto zahvale je dobivalo od neke strani celo nasprotstva. Toda vkljub vsemu je oblast predložena pravila ravno kar odobrila. Izboljšava pravil je vrgla torej tišto omejitve, ki je zabranjevala ob sprejemanju novih članov iti čez leželno mejo Kranjske. Sedaj je pač možno pristopiti vsakemu, da je le učiteljskega stanu, najsi bo učitelj rojak tom od Soče ali Drave, kar gotovo ustreza duhu sedanjega časa. Število društvenih članov je naraslo zadnji čas na 130 pravih in 8 dopornih. Pri zadnji umrli članici J. D. so dobili ostali otroci dediči 132 K pogrebne podpore. Manj kakor po dve kroni od člana pa zato, ker po pravilih še ni nekaterim doba pretekla, da postanejo deležni podpore. Društvo se je ustanovilo pred šestimi leti in jih je umrlo v tej dobi 12. Dediči vseh dvanajstih so prejeli skupno 1184 K. Da to ni veliko, izvira odtod, ker je društvo začetkom štelo le po malo članov. Ginljivo je videti, kako vsakdo rad spravi odstete mu novce. Pristopajte torej pridno k društvu, zlasti oni, ki ste z otroki bolj obdarovani; vplačevanje je kaj malenkostno. S tremi kronami je poravnana že pristopnina in prispevek za prvi smrtni slučaj. Priplačevanje v društvo sprejema največ blagajnik Sim. Punčah, Marmont, ul. št. 18, pa tudi tajnik ali predsednik, pismeno po pošti ali osebno ustno. Prenovljen društveni odbor vam je porok, da bo vztrajno deloval v korist društva in njega članov. Saj je njegova naloga tudi, da se poteza za gnetno stanje društvenikov. Omeniti mi je še, da nekateri radi zamenjavajo naše društvo z društvom »Samopomoč« ali tudi z Društvom v pomoč vdovam in sirotam, kar pa ni eno in isto. »Samopomoč« je društvo za aktivno mlado učiteljstvo, ki sprejema člane le do 45. leta starosti. Naše društvo pa je za učitelje, vpokojence in njihove vdove brez omejene starosti. Društvo v pomoč vdovam in sirotam je le za vdove in sirote, ki sprejemajo stalno podporo, penziji podobno, ne da bi plačevale kako letno članarino. Seveda je njihov umrli soproj pristopil k društvu, preden je bil 50 let star in moral plačevati letno članarino po 20 kron. — To so torej tri društva. Pri osnovi teh je bil glavni namen, zapustiti po smrti ostalim svojcem neki »bene«. Saj je znano, da je bil učiteljski stan, odkar je postal samostojen, vedno tako slabo in pičlo plačan, da ni bilo nikomur mogoče si kdaj kaj za starost prihraniti. Vztrajajmo torej pri teh društvih in upajmo, da nam milejše solnce zasije v naši sedaj cvetoči bodočnosti. S. P.

— **Kaj bo z našo D. C. M.?** Rojaki, ki so sploh imeli zadržane mošnjičke za narodni davek, odklanjajo sedaj še vsako posebno skrb za našo šolsko družbo in še druge odvajajo od dobrotelčnosti z izgovorom: »Družbe itak ni več treba, vse šolstvo prevzame Narodna vlada!« Iz srca želimo vsi, da bi se tako prerokovanje res moglo uresničiti. Toda danes je še v tem oziru pogled v bodočnost zastrt. Sovražniki nam ogrožajo naše meje hujše, kot so jih kdaj poprej. Nihče ne ve, ali nam bo sploh še treba zdrževati šolstva za naše manjšine ali v dosedanjem, manjšem ali celo v — širšem obsegu. Zaskrbljenostimo pred golim dejstvom, da mora naša šolska družba skrbeti za vse svoje šolstvo s podvojenimi izdatki. — Med našim ljudstvom še ni bilo nikdar tako lahko nabirati prispevkov za narodne in dobrotne namene, kakor zadnja leta in še danes, ker denarja ne primanjkuje. In vkljub temu imamo dobro tretjino vseh podružnic — celo v mestih in trgih — ki niso zbrale in doposlale nikakih letnih prispevkov. Žalostno izpričevalo narodne brezbriznosti! Naj bi se vendar ojunačil v vsakem kraju kateri bivših podružnic, odbornikov ali odbornic ter izvršil ta rodoljubni posel! Za D. C. M. nabrane vsote ostanejo vedno narodu v prid. Ako nam tudi res zasije takšna zlata bodočnost, da bomo popolnoma rešeni skrbi za narodne manjšine saj za D. C. M. zbrani denar ne pride v napačne roke in za nepotrebne namene,

temveč bi v slučaju razpusta družbe glasom pravil neno imetje prevzela naša »Slovenska Matica«, ta naša bridko preizkušana najvišja kulturna institucija. — Plemeniti, a imoviti rodoljubi so pričakovali, da srečno pričakovani konec svetovne morije in doseženi naš ideal Jugoslavije prinese »domu na oltar« brezstevilne manjše in večje vsote od vseh strani in iz vseh krogov naše domovine. Dosedaj pa še nismo o tem ničesar slišali ne čitali.

— **Proslava Jugoslavije na 1. mestni šoli v Ljubljani.** Glasom soglasnega sklepa učiteljskega zbora sta mladina in učiteljstvo 1. m. deške šole postanele Jugoslavije slovesno praznovala, in sicer najprvo z izredno slavnostno konferenco, pri kateri je govoril šolski vodja Dimnik slavnostni govor, nanašajoč se na zgodovino in postanek Jugoslavije. Šolski mladini so preteklo soboto po vseh razredih predavali o Jugoslaviji in njeni Narodni vladi in peli tudi v vseh razredih narodno himno »Lepa naša domovina!« Na podstavi teh predavanj pišejo prihodnje dni učni stopnji mladine primerne spisovne naloge. Zaključila se je ta domoljubna slavnost v nedeljo z zahvalno službo božjo, ki so se je udeležili učenci vseh razredov s svojim učiteljstvom, okrašeni vsi s trobojnimi znaki. Gospod katehet Pavel Zajec je imel ob tej priliki lep, slavnosten govor, ki so ga učenci, učiteljstvo in drugi verniki poslušali z veliko pazljivostjo. Na vse je napravil ta govor globok vtisk. Po končani maši je bil »Te deum« in učenci so pod spretnim vodstvom učitelja Ambrožiča z globokimi čustvi zapeli Zahvalno pesem in na to iz polnega srca in z vsem navdušenjem tri kitice naše himne »Lepa naša domovina!« Solze veselja so igrale mladini v očeh — dokaz, da ji je slavnost segla globoko v srce in ji začrtala trajne spomine.

— **Iz laškega ujetništva** se je oglasil Stanko Dimnik, nadporočnik pri 9. stotnji železniškega polka, sin tov. Jakoba Dimnika. Ujet je bil dne 4. novembra, ko se je umikal proti domovini. Pismo je odposlal iz Novare svojim sorodnikom v Trst in le-ti so ga odposlali privatnim potom njegovim staršem v Ljubljano. Med drugim piše, da je na potovanju v notranjo Italijo da se mu godi dobro in upa, da se kmalu povrne v domovino.

— **Pouk francoskega jezika v šolah.** Poverjenik za bogočastje in nauk v Zagrebu je izdal naredbo, ki določa, da je z ozirom na nove razmere potrebno, da se čim najbolj spoznamo s francoskim jezikom kot jezikom velike kulture in svetovne veljave. Zato je treba, da se učenje tega jezika čim najbolj razširi in olajša. V to svrhu priporoča poverjenik vsem, ki so večji francoskega jezika, predvsem učiteljem in profesorjem, naj v nižjih in višjih šolah prevzamejo privatno poučevanje v francoskem jeziku. Ta pouk naj se vrši v šolskih prostorih in to za one učence, ki se prostovoljno prijavijo.

— **Učitelji-častniki** se vabijo na priateljski sestanek, ki se vrši jutri, v soboto, ob 8. zvečer v gostilni pri Mraku na Rinski cesti v Ljubljani. Pogovor o stanovskih zadevah.

Književnost in umetnost.

Razpis nagrad za najboljše skladbe. Z namenom, da začne čimprej zopet z rednim izdajanjem glasbenega lista »Novi Akordi« in v izpodbudo glasbenega ustvarjanja razpisuje založništvo »Novih Akordov« štiri nagrade za najboljše skladbe, in sicer: 1) za dvoročno klavirsko skladbo v znesku K 700, 2) za samospiev in klavir K 500, 3) za moški zbor K 400, 4) za mešan zbor K 400. Jugoslovanski skladatelj, ki se hoče udeležiti tekm, naj določi svoje dobro čitljive rokopise (z geslom in imenom ter naslovom skladateljev in zaprtem kuvertu) najkasneje do 1. januarja 1919 uredništvu »Novih Akordov« (dr. Gojmir Krek) v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 2/I. Vsak skladatelj lahko tekmuje s poljubnim številom skladb. Tekmovati morejo le izvirne skladbe, ki še niso bile nikjer objavljene. Tudi obdelave so izključene. Sicer je pa skladatelj na prosto dana vsebina, značaj, oblika in obseg. Vendar naj pa nobena kompozicija ne prekorači 12. strani v tisku in obliki »Novih Akordov«. — Glede vsake vposlane skladbe si pridržuje založništvo, oziroma uredništvo »Novih Akordov« pravico, da jo objavi v listu proti plačilu običajnega (sedaj izdatno zvišanega) sotrudniškega honorarja. Isto velja tudi o skladbah, ki jim bo posebno, v ta namen sestavljeno razsodišče prisodilo nagrade. Avtorjem teh skladb pristojajo razen nagrade še pravica do običajnega sotrudniškega honorarja. — Srbskim vokalnim skladbam je predložiti tekst ne le v cirilici, temveč tudi v latinici.

— Pri tem se opozarja, da se je prvotno določeni rok (t. j. 1. dec. 1918.) podaljšal do 1. jan. 1919 zaradi splošno neugodnih razmer. — Založništvo »Novih Akordov«, L. Schwenner, Ljubljana.

Zbirka rudarskih in fužinarskih izrazov. Objavljeni rudarski slovarček je sedaj izšel pod naslovom »Zbirka rudarskih in fužinarskih izrazov«, ki jih je približno 3000. Na mestu predgovora stoji Ganglov pozdrav »Rudarjem«. Knjižico najbolj priporočamo naš »Poziv«, ki je bil natisnjen v 1. številu letošnjega »Učit. Tovarša«. Založil jo je A. Pesek v Ljubljani (Zvezna tiskarna). Cena 1 K. Že naprej naročeni izvod se v kratkem pošljejo. Sedaj je prišel čas, da se tudi naši rudarji otresejo tuje jarma in prično s slovenskim uradovanjem! Približno se pa na ta način tudi skupni slovanski terminologiji, ki bo za razvoj znanstva največjega pomena.

Sičevo delo »Narodne vezenine na Kranjskem« zbuja pozornost tudi pri Slovakah. Znana publicistka, ki se skriva za psevdonimom Južna, razpravlja o tem lepem delu v daljšem podlistku v »Narodnih Novinah«, ki izhajajo v Turčianskom Sv. Martinu, središču Slovakov. Članek se naslanja na razpravo, ki jo je priobčil o Sičevem delu naš tovariš Božo Račič v »Slov. Narodu«.

Znanje modernih jezikov. Tovariš Janko Leban nam piše: Znanje modernih jezikov je v današnji dobi kaj koristno. Ko sem bil še na učiteljski v Koprniku, smo imeli kandidatje lepo priliko, priučiti se v dveletnem prostem tečaju italijanščine in srbohrvaščine. Prvo nas je poučeval katehet prof. Benatti, drugo pa prof. Spinčić. — Tovarišem, ki bi se privatno radi priučili tema jezikoma, priporočam za italijanščino knjigo tovariša blagopokojnega Antona Valentiča »Navod k učenju italijanskega jezika« I. in II. del; za hrvaščino pa: Franjo Klaić »Praktische theorie. Lehrgang der kroat. Sprache«, R. A. Fröhlich »Taschen-Gram. der serbischen Sprache« in »Rječnik hrvatsko-slovenski«, izdala Matica Hrvatska. Uspehi zagotovljeni! Experto crede Ruperto!

Zvonček objavlja v 12. letošnji številki to-le vsebino: 1. Fr. Rojec: Vojakove solze. Pesem. — 2. Antonija Germkova: Tri sestre. Povest. — 3. Solčni zahod. Podoba. — 4. Tone Kosem: Gosji pastir. Povest. — 5. Boleslav: Bori. Pesem 6. Boleslav: Jutro. Pesem. — 7. Josip Vandro: Kekec na hudi poti. Planinska pripovedka s podobo. — 8. Vinko Klanšek: Otroško vprašanje. Pesem. — 9. Leon Poljak: Utopljena. Pesem. — 10. Mara Tavčarjeva: Bratec in sestra. Povest s podobo. — 11. Cvetinmirski: Slavec in lišček. Basen. — 12. Pouk in zabava. — 13. Kotiček gospoda Doropolskega. — 14. Ob sklepu devetnajstega letnika.

Osnutek slovenskega narodnega gospodarstva. Napisal Milko Brezigar. — V Celju. Založila in izdala »Omladina«. — Natisnila Zvezna tiskarna. 1918. Strani 162. Cena broš. izvodu 5 K 50 vin. O tej knjigi, ki je poklonjena dr. Antonu Korošču, izvršitelju jugoslovanskega testamenta, izgovorimo o priliki več.

Srednješolske vesti.

Društvo slovenskih profesorjev v Ljubljani ima v soboto, dne 30. t. m., ob 3. popoldne na prvi gimnaziji v Ljubljani sestanek, da se dogovori o volitvi dveh zastopnikov in njihui namestnikov v višji šolski svet. — Takoj po tem sestanku se vrši nujen in važen razgovor društvenikov zgodovinarjev.

Nemška višja gimnazija v Celju. Narodna vlada SHS v Ljubljani je odredila, da se priključi dosedanja nemška višja gimnazija v Celju slovenski višji gimnaziji istotam. Nemški dijaki dobe nemške vzporednice v starem gimnazijskem posloju, in sicer pod pedagoškim vodstvom dosedanjega ravnatelja Profta. Vodstvo vsega zavoda je poverjeno ravnatelju Liklu.

Nova višja šolska nadzornika. Dr. Ivan Grafenauer, profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani, in dr. Leopold Poljanec, profesor na državni gimnaziji v Mariboru, sta imenovana za višja šolska nadzornika. Prvi prevzame srednje šole na bivšem Koroškem, drugi pa srednje šole na bivšem Štajerskem.

Zadnje vesti.

PLAČE SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V TRSTU.

Narodni Svet v Trstu — ki ga so pa sedaj Italijani razpustili — ter Narodna vlada SHS v Ljubljani sta se domenili, da se slovenskemu učiteljstvu v Trstu dne 1. decembra izplača dvamesečna plača. Potrebni denar je že v Trstu. Po preteku dveh mesecev se utegnejo razmere tako izpremeniti, oziroma ustaliti, da bomo morda že vedeli, kaka bo bodo-

ča usoda Trsta in tržaškega slovenskega učiteljstva.

NOVE SLOVENSKE UČNE KNJIGE.

Narodna vlada SHS v Ljubljani, poverjeništvu za uk in bogočastje, vabi našo Zavezo in Slomškovo Zvezo, naj pošljeta svoje zastopnike v enketo, ki se ji poveri sestava novih slovenskih učnih knjig (čitank).

VELIKOVEC ZASEDLE NAŠE ČETE.

Iz Maribora brzojavljajo z dne 29. novembra: Na ukaz vojaškega poveljništva so srbske in slovenske čete zasedle danes Velikovec.

RADGONA V SLOVENSKEH ROKAH.

Iz Maribora brzojavljajo z dne 29. novembra: V smislu dogovora med tukajšnjim vojaškim poveljništvom in graškim vojaškim odposlancem so jugoslovanske čete zasedle mesto Radgono. Železniški promet na progi Ljutomer-Spielfeld se uredi tako, da bo mogoče Avstrijem po tej progi prevažati živila, ki jih dobe iz Ogrske.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

Ivan Petrič, učitelj v Sp. Šiški, 20 K. Vrlemu tovarišu iskrena hvala. Prej izkazanih 40 K; skupaj 60 K.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. K. v P.: Ni naša krivda. Vodstvo Zaveze je pismeno prosilo in osebno posredovalo pri vodstvu Narodnega gledališča v Ljubljani. A doslej, žal, še ni odgovora. Po svojih močeh bi torej radi podpirali kulturno delovanje gledališča, a v danih razmerah nam je to onemogočeno.

F. K. v T.: Nikjer ni nobenega imena. Zakaj se torej čutite prizadete. Namenoma ne delamo nikomur krivice.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Koren.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Spominjajte se Učiteljskega konvikta!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. okt. 1918 K 144.551-68. Uradne ure: Vaak četrtke in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Šolske tiskovine

ima

: UČITELJSKA TISKARNA :

v zalogi. Ker je pa papir in tudi tisk vsak dan dražji, zato prosimo šolska vodstva in krajne šolske svete, da se požurijo z naročili in to ne samo zaradi nižje cene, ampak tudi zaradi tega, da nam bo mogoče pravočasno ustreči.

Karel Widrovo: »Moje prvo berilo« se nanovo tiska, ker je prejšnja zaloga pošla.

Naročajte in širite list!